

23. Кодекс адміністративного судочинства України : Закон України від 6 липня 2015 р. № 2747-IV. *Офіційний вісник України*. 2005. № 32. С. 11.

24. Про внесення змін до Закону України «Про публічні закупівлі» та деяких інших законів України щодо здійснення моніторингу закупівель : Закон України від 21 грудня 2017 р. № 2265-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2265-19#Text>.

25. Звіт про результати діяльності Державної аудиторської служби України, її міжрегіональних територіальних органів за 2019 рік / Державна аудиторська служба України. 2019. URL: https://dasu.gov.ua/attachments/analytical-reports/2019/897f4ba0-b223-4638-93a5-2b7ba5cd1bd3_158169.pdf.

26. Про затвердження Довідника професійно-кваліфікаційних характеристик посад керівників і спеціалістів Держфінінспекції, державних фінансових інспекцій в АР Крим, областях, містах Києві та Севастополі : Наказ Державної фінансової інспекції України від 17 серпня 2012 р. № 268. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0268815-12#Text>.

27. Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні : Закон України від 26 січня 1993 р. № 2939-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-12#Text>.

28. Кодекс адміністративного судочинства : Закон України від 6 липня 2005 р. № 2747-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/2747-15>.

29. Рішення Окружного адміністративного суду міста Києва від 28 серпня 2018 р. № 76182208. URL: <https://youcontrol.com.ua/catalog/court-document/76182208>.

УДК 342.9

DOI <https://doi.org/10.32844/2618-1258.2021.1.15>

ЛЮХ В.В.

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ДІЯЛЬНОСТІ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ ІЗ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

FOREIGN EXPERIENCE OF LAW ENFORCEMENT AGENCIES IN ENSURING THE FINANCIAL SECURITY OF THE STATE

Стаття присвячена дослідженню зарубіжного досвіду діяльності правоохоронних органів із забезпечення фінансової системи держави, зокрема, США, ФРН, Франції, Великобританії, Італії, Іспанії, Китаю, Грузії, Латвії, Литви, Киргизії, Казахстану та ін. Встановлено, що у більшості провідних країн світу спеціальна законодавча база щодо забезпечення фінансової безпеки відсутня, а її нормативно-правове регулювання здійснюється в межах такого комплексного інституту, як національна безпека. При цьому у світі наявні чотири моделі національної безпеки, складником якої є фінансова безпека: 1) американська; 2) японська; 3) китайська; 4) системи, властиві державам, які нещодавно здобули незалежність, а також здійснюють глибинну переорієнтацію свого розвитку. Саме остання модель національної безпеки характерна для України. З'ясовано, що забезпечення фінансової безпеки покладається на уповноважених суб'єктів публічної адміністрації (як правило, на Міністерство фінансів країни або Службу публічних доходів) та правоохоронні органи, а функція законодавця полягає у розробці нормативних основ її забезпечення. Вагома роль відводиться нормативно-правовому регулюванню з боку органів виконавчої влади. Визначено, що трендом забезпечення фінансової безпеки у світі в останні два десятиріччя стало створення національного спеціалізованого правоохоронного органу, що здійснює правову охорону фінансових відносин. Зокрема, такий орган створено в Італії

(Фінансова гвардія), Австрії (Фінансова поліція), Хорватії (Фінансова поліція), Румунії (Фінансова гвардія), Грузії (Слідча служба Міністерства фінансів), Латвії (Служба державних доходів), Литві (Служба розслідування фінансових злочинів), Норвегії (Норвезьке національне управління з розслідування та кримінального переслідування злочинів у сфері економіки та навколишнього середовища), Киргизії (Державна служба боротьби з економічними злочинами), Казахстані (Служба економічних розслідувань) та інших державах. Зроблено висновок, що шлях, вибраний нашою країною щодо створення Бюро економічної безпеки України, є цілком обґрунтованим, апробованим світовою практикою і своєчасним.

Ключові слова: національна безпека, фінансова безпека держави, зарубіжний досвід, правоохоронний орган, суб'єкт публічної адміністрації, напрями удосконалення.

The article is devoted to the study of foreign experience of law enforcement agencies in ensuring the financial system of the state, including the United States, Germany, France, Great Britain, Italy, Estonia, China, Georgia, Latvia, Lithuania, Kyrgyzstan, Kazakhstan and others. It is established that in most leading countries of the world there is no special legal framework for financial security, and its legal regulation is carried out within such a comprehensive institution as national security. At the same time, there are four models of national security in the world, a component of which is financial security: 1) American; 2) Japanese; 3) Chinese; 4) systems inherent in the states that have recently gained independence, as well as carry out a profound reorientation of their development. It is the latest model of national security that characterizes Ukraine. It was found that ensuring financial security is entrusted to authorized public administration entities (usually the Ministry of Finance or the Public Revenue Service) and law enforcement agencies, and the function of the legislator is to develop regulatory frameworks for its provision. An important role is given to legal regulation by the executive branch. It is determined that the trend of ensuring financial security in the world in the last two decades has been the creation of a national specialized law enforcement agency that provides legal protection of financial relations. In particular, such a body has been set up in Italy (Financial Guard), Austria (Financial Police), Croatia (Financial Police), Romania (Financial Guard), Georgia (Ministry of Finance Investigation Service), Latvia (State Revenue Service), Lithuania (Financial Investigation Service), Norway (Norwegian National Office for the Investigation and Prosecution of Economic and Environmental Crimes), Kyrgyzstan (State Service for Combating Economic Crimes), Kazakhstan (Economic Investigation Service) and other countries. It is concluded that the path chosen by Ukraine to establish the Bureau of Economic Security of Ukraine is well-founded, tested by world practice and timely.

Key words: national security, financial security of the state, foreign experience, law enforcement body, subject of public administration, directions of improvement.

Вступ. Трансформаційні перетворення економіки України, непроста ситуація з державними фінансами, ускладнена пандемією та економічною злочинністю, глобалізаційні виклики зумовлюють пошук оптимального механізму адміністративно-правового забезпечення фінансової безпеки держави, серед суб'єктного складу якого особливу роль відведено вітчизняним правоохоронним органам, що пояснюється їх призначенням, завданнями, функціями та компетенцією. Саме ці суб'єкти уповноважені протидіяти широкому колу загроз з метою підтримання фінансової системи країни у такому стані, за якого забезпечується належне функціонування всіх суб'єктів фінансових правовідносин у державі – приватних осіб та суб'єктів публічної адміністрації, стабільність та розвиток національної фінансової системи.

Постановка завдання. В умовах реформування національної правоохоронної системи необхідно визначитися і з напрямками оптимізації діяльності правоохоронних органів у сфері забезпечення фінансової безпеки держави, а тому вважаємо за доцільне дослідити зарубіжний досвід правоохоронної діяльності в аналізованій сфері з метою його можливого запозичення та імплементації у вітчизняне правове поле.

Результати дослідження. Передусім зазначимо, що у світі наявні чотири моделі національної безпеки, складником якої є фінансова безпека: 1) американська – орієнтована на поєднання

зовнішньої та внутрішньої безпеки, яку використовують за взірць більшість держав; 2) японська – з акцентом на внутрішню соціальну безпеку; 3) китайська, яка є найконцентрованішим вираженням систем безпеки держав, що здійснюють будівництво соціалістичного суспільства; 4) системи, властиві державам, які нещодавно здобули незалежність, а також здійснюють глибинну переорієнтацію свого розвитку [1, с. 376]. Саме остання модель національної безпеки характерна для України.

Першою державою, в якій на законодавчому рівні було використано поняття «національна безпека», стали Сполучені Штати Америки, де у 1947 році було прийнято Закон «Про національну безпеку», а авторство цього терміна належить 25-му президенту США Теодору Рузвельту, який застосував його вперше у 1904 р. для позначення воєнної та зовнішньополітичної безпеки [2, с. 211–212]. Нормативно-правове забезпечення економічної безпеки США пройшло тривалий шлях свого формування, при цьому його особливістю є той факт, що економічна безпека США як окрема та цілісна проблематика не формується як у концептуальних і стратегічних документах, так і в законодавчих та нормативно-правових актах. Вона розглядається лише як невід’ємна та найважливіша зі структурних складових частин національної безпеки Сполучених Штатів у Стратегії національної безпеки та подається як окремі аспекти щодо її забезпечення у законах [1, с. 376]. Економічні інтереси (економічний добробут суспільства й захист життєво важливих державних інфраструктур, зокрема енергетики, банків, фінансів, державних комунікацій та ін.) віднесено до категорії життєво важливих інтересів держави, забезпечення яких є безумовним пріоритетом політики національної безпеки США, для захисту яких американський уряд повинен робити все можливе, навіть за рахунок одностороннього використання сили.

Основні напрями державної політики національної безпеки США подаються у Стратегії національної безпеки за трьома основними напрямками: формування безпечного міжнародного оточення Америки, забезпечення адекватного реагування на загрози та кризи, належна підготовленість американського суспільства до непередбачуваних тенденцій і явищ у майбутньому, в межах кожного з яких передбачаються заходи розв’язання проблем економічної безпеки [3, с. 154]. Водночас існують і спеціалізовані закони, зокрема: Закон «Про економічну безпеку» 1996 р. (The Economic Security Act of 1996) [4], що присвячений протидії економічному шпionажу; Закон «Про економічну безпеку та відтворення» 2001 р. (The Economic Security & Recovery Act of 2001) [5], що вирішує питання податкового регулювання, пріоритетів економічного розвитку, митного протекціонізму; Закон «Про створення робочих місць і економічну безпеку» 2002 р. (Job Creation and Economic Security Act of 2002) [6] щодо економічного захисту населення та ін.

Найвищим консультативним органом з питань забезпечення національної безпеки при президенті США є Рада національної безпеки, яка формує основні напрями безпекової політики держави як довгострокового, так і поточного характеру, розглядає конкретні позиції та підходи, готує нормативно-правові акти стратегічного характеру. Забезпеченням роботи Ради (на рівні керівного складу) займаються: помічник президента з національної безпеки, директор групи «Ситуаційного аналізу», виконавчий секретар РНБ, у підпорядкуванні якого перебувають чотири члени директорату РНБ зі статусом помічників міністра, які призначаються президентом і відповідають за окремі напрями роботи. У групі «Ситуаційного аналізу» працює 50–70 співробітників, які відряджаються на 2 роки розвідувальними відомствами. Основним призначенням групи є: відбір матеріалів, які доповідаються президентові та членам РНБ; моніторинг і оцінка обстановки в різних зонах і сферах національних інтересів США, підготовка оціночно-прогнозних аналітичних матеріалів для президента та членів РНБ; підготовка комплексу заходів (спеціальних, економічних, пропагандистських, інформаційних, дипломатичних, військових та ін.) щодо реагування на загрози національній безпеці. Адміністративне управління групою здійснює директор, а оперативне – помічник президента США з національної безпеки [2].

У Німеччині спеціальна нормативна база щодо забезпечення економічної безпеки відсутня, при цьому особливістю є визначальний вплив федерального канцлера (глави виконавчої влади) на її формування. Вищий орган законодавчої влади ФРН – бундестаг приймає найважливіші федеральні законопроекти у сфері забезпечення національної безпеки, які готуються зовнішньополітичним, військовим, бюджетним та правовим комітетами парламенту. Але у зв’язку з тим, що Німеччина – парламентська федеративна республіка, законопроекти, які вимагають внесення змін до конституції, потребують схвалення бундесратом, який утворюється з депутатів, призначених урядами земель зі свого складу.

Водночас саме органи виконавчої влади (уряд і федеральний канцлер) є головною ланкою механізму забезпечення національної (і фінансової як її складової частини) безпеки, оскільки саме уряд має у своєму розпорядженні спеціальний апарат, що складається із численних

спеціалізованих органів та установ, які безпосередньо підпорядковуються федеральному канцлеру, функцією яких є аналіз, управління і практична реалізація нормативно-правових актів у сфері забезпечення національної безпеки. Одним із таких спеціалізованих органів є Федеральна рада безпеки, очолювана федеральним канцлером, на яку покладено завдання координації діяльності військових і цивільних установ у цій сфері. Передбачений «Положенням про відомство федерального канцлера» міжвідомчий секретаріат, який складається з керівників відділів міністерств, що беруть участь у роботі Федеральної ради безпеки, відіграє допоміжну роль, надаючи необхідні матеріали вказаній спеціальній групі. Найважливіші рішення з питань забезпечення національної безпеки приймаються, як правило, колективно – Федеральною радою безпеки та урядом, а оперативні проблеми вирішуються на рівні 2–3 компетентних міністрів [2].

Незважаючи на те, що федеральні міністерства проводять урядову політику, як правило, не самостійно, а через аналогічні органи виконавчої влади земель ФРН, міністерство оборони, міністерство внутрішніх справ та міністерство фінансів, розвідувальні та контррозвідувальні органи Німеччини підпорядковані безпосередньо федеральному уряду, що дозволяє вести мову про національний характер захисту фінансової безпеки та її жорстку централізацію.

Нормативна база у сфері забезпечення фінансової безпеки складається з «Білої книги безпеки ФРН і перспективи розвитку бундесверу» (2006), Директиви з оборонної політики (2003), Концепції бундесверу (2004) та директив Міністерства оборони, які регламентують найважливіші сфери ринкової діяльності та визначають контрольні функції держави. При цьому принципами національної політики у сфері національної безпеки проголошено принципи спільного забезпечення безпеки, превентивності та широкої безпеки, останній з яких охоплює весь комплекс політичних, економічних, екологічних, соціальних і культурних складових частин процесу забезпечення безпеки. Методами забезпечення економічної безпеки виступають інструменти, спрямовані на підтримку цивілізованих ринкових відносин, забезпечення економічного і соціального прогресу, недопущення монополізму в окремих галузях, створення умов для справедливої конкуренції та стабільності національної валюти, захист від економічного шантажу.

У Великобританії спеціальна законодавча база щодо забезпечення економічної безпеки відсутня. Окремі норми, які регламентують економічну безпеку, містяться у нормативно-правових актах у сфері оборонної політики та ґрунтуються на оцінках національних інтересів і реалізуються через їх захист. Методи щодо забезпечення економічної безпеки пов'язані з прогнозуванням і запобіганням найбільш небезпечним зовнішнім і внутрішнім ризикам. У виробленні та реалізації рішень, що належать до забезпечення економічної безпеки, акцент робиться на спеціалізовані організації, що представляють інтереси промисловців і підприємців [7].

У Франції, як і у більшості європейських країн, спеціалізоване законодавство щодо забезпечення економічної безпеки відсутнє, а окремі його положення (створення умов для підвищення національного добробуту і зміцнення економічного потенціалу країни) відображені у Законі «Про національну безпеку». Методи забезпечення спрямовані на зниження вразливості господарської системи країни, збереження самостійності зовнішньої політики, усунення диспропорцій у рівні економічного розвитку суб'єктів господарювання; недопущення надмірної зовнішньої залежності в найважливіших секторах економіки, мінімізацію ризиків, пов'язаних із залежністю від зовнішнього світу [7].

Законодавча база Іспанії щодо забезпечення економічної безпеки відрізняється гнучкістю, а нормативно-правові акти щодо її забезпечення пов'язані з відповідним законодавством ЄС. Характерним для цієї держави є чітке визначення функцій органів управління та організацій у сфері безпеки, якими розробляються спеціальні програми економічного розвитку, а застосовані методи захищають інтереси пріоритетних галузей промисловості, а також спрямовані на стимулювання інвестицій, забезпечення валютного і бюджетного контролю [7].

У Китайській Народній республіці питанням економічної і фінансової безпеки приділяється посилена увага, оскільки забезпеченість Китаю ресурсами «на душу населення» є значно нижчою від світових показників, а промисловість достатньо залежить від іноземного фінансового капіталу, що робить її елементом у виробничому ланцюгу транснаціональних корпорацій [1, с. 380; 8]. Таким чином, найбільш важливі загрози для Китаю виникають саме у сфері економічного суверенітету і, відповідно, уряд та інші компетентні суб'єкти вживають заходів, спрямованих на мінімізацію ризиків із появи різних деструктивних чинників [9, с. 239]. Економічна безпека у китайській правовій доктрині визначається як здатність забезпечувати поступове зростання життєвих стандартів усього населення через національний економічний розвиток у разі збереження економічної незалежності [1, с. 381], а її забезпеченням займається національна система правоохоронних органів.

Якщо вести мову про організаційно-правові основи забезпечення фінансової безпеки держави, то доцільно звернутися до досвіду Італії у цій сфері. Саме у цій державі ще у 1774 році було утворено Фінансову гвардію Італії, яка пройшла тривалий шлях свого становлення як спеціалізованого правоохоронного органу, неодноразово здійснювалося коригування її інституційних обов'язків, розширилися її економічні та фінансові функції та закріплювалося її місце у національній системі забезпечення фінансової безпеки держави [10].

Сучасна Фінансова гвардія Італії безпосередньо підпорядкована Міністерству економіки та фінансів і є невід'ємною частиною збройних сил держави, а до її повноважень належать: 1) податковий контроль; 2) нагляд за акцизами; 3) митний контроль, контроль за витрачанням державних коштів; 4) протидія організованій злочинності; боротьба з фальшивомонетництвом; 5) запобігання та протидія шахрайству у системі Євросоюзу; 6) нагляд за законністю під час проведення державних закупівель, розміщення замовлень, проведення торгів; 7) захист патентів, авторських прав; 8) захист культурної і археологічної спадщини Італії; 9) організація взаємодії з іншими правоохоронними та контролюючими органами країни [11].

Слід підкреслити, що цей правоохоронний орган вирішує дві групи завдань: 1) фінансові (для захисту доходів і витрат Європейського Союзу, державних та місцевих органів влади, боротьби з національним і міжнародним ухиленням від сплати податків, відмивання грошей і всіма іншими формами фінансових злочинів); 2) економічні (забезпечення безперерйного функціонування ринків і дотримання правил конкуренції, що включає у себе боротьбу з протиправними діями злочинних організацій, що представляють інтереси ринків капіталів, товарів і послуг [12].

Загальне керівництво Фінансовою гвардією Італії здійснює міністр економіки і фінансів Італії, а її організаційна структура відповідає адміністративно-територіальному поділу країни, що сприяє взаємодії Фінансової гвардії Італії з іншими органами публічного адміністрування на регіональному рівні [13] та включає: 6 міжобласних командувань, інспекторське управління підготовки кадрів, 20 обласних командувань, командування спеціальних відділів, повітряно-морське центральне командування, 20 відділів технічної, тилової і адміністративної підтримки, близько 100 командувань у провінціях. До структури Фінансової гвардії Італії також входять місії, постійні і тимчасові представництва за кордоном і в міжнародних організаціях [14, с. 367]. Таким чином, можна констатувати, що у Фінансовій гвардії працює достатня чисельність працівників, які спроможні вирішити покладені на цей правоохоронний орган обов'язки щодо забезпечення економічної і фінансової безпеки держави.

Головне командування Фінансової гвардії Італії є органом, через який генерал-командувач виконує обов'язки щодо керівництва, планування, програмування, управління та контролю з метою досягнення організаційних цілей; підтримує відносини із суб'єктами публічного адміністрування на національному і регіональному рівнях. Щодо органів командування на місцевому рівні, то вони представлені двома чи більше регіональними командуваннями, що очолюються генерал-майором або бригадиром.

Командування спеціальних відділів координує діяльність трьох підрозділів Фінансової гвардії Італії:

1) Командування захисту державних фінансів, яке здійснює аналіз витрат державного бюджету та муніципальних бюджетів, а також вивчає факти шахрайства в країні та в Євросоюзі, на основі проведеного аналізу розробляє плани діяльності для територіальних підрозділів відомства;

2) Командування захисту економіки, до завдань якого належить захист державних заощаджень, руху внутрішньодержавних грошових потоків, фінансових ринків, у т. ч. за допомогою боротьби з нецільовим використанням державних коштів, протидії відмиванню доходів, отриманих незаконним шляхом, та організованій злочинності в економічній сфері. Для виконання зазначених завдань у командуванні створено такі підрозділи, як: підрозділ з розслідування валютних злочинів; центральна слідча служба з протидії організованій злочинності; спеціальний підрозділ з державних витрат і шахрайства, який несе відповідальність за державні витрати, втрати доходів з муніципального бюджету і шахрайство, що здійснюється в межах державного та місцевого бюджетів, контролює інформаційні системи по боротьбі з шахрайством; спеціальний підрозділ по боротьбі з корупцією; підрозділ спеціального захисту інтелектуальної власності;

3) Командування спеціальних підрозділів, яке безпосередньо взаємодіє з регіональною владою, парламентськими комісіями з розслідування злочинів, Верховним комісаром із запобігання та протидії корупції та іншим незаконним явищам [14, с. 367–368].

Співробітниками Фінансової гвардії Італії, яких класифікують як посадових осіб, є: 1) військовослужбовці, які здійснюють функції судової поліції; 2) чиновники та агенти,

підпорядковані поліції; 3) агенти громадської безпеки, які мають законодавчо визначений обсяг повноважень [15]. Саме завдяки їхній копійткій праці досягаються значні результати. Так, наприклад, за один рік (2015) її структурними підрозділами було виявлено 444 факти ухилення від сплати податків з використанням міжнародних контактів, накладено арешт на майно правопорушників у сумі 1,1 млрд євро та запропоновано арештувати ще 4,4 млрд євро [14, с. 369].

Адміністративна діяльність Фінансової гвардії передбачає застосування певних превентивних заходів з метою недопущення нанесення шкоди фінансовій системі держави, а судова діяльність полягає у здійсненні конкретних, законодавчо допустимих заходів, щодо надання різного сприяння судовим установам встановлювати факти порушення норм відповідного законодавства із метою притягнення винних осіб до юридичної відповідальності. Так, посадові особи аналізованого суб'єкта уповноважені, за відповідних підстав, проводити слідчі дії, збирати необхідні інформаційні відомості та вживати інших легальних заходів для успішного й ефективного вирішення поставленого завдання. Окрім розглянутих і охарактеризованих напрямів роботи, вказаний суб'єкт наділений спеціальними повноваженнями, притаманними податковим структурам, із метою ефективної протидії злочинним діям у цій сфері. Виділяють також такий напрям роботи органу, як боротьба з контрабандою [16, с. 287; 17, с. 53–57].

Водночас Фінансова гвардія Італії, виконуючи одночасно функції податкової поліції, податкової інспекції, митних та прикордонних органів, не уповноважена самостійно застосовувати карні заходи. У разі виявлення злочину проводиться розслідування і його матеріали передаються до прокуратури. Податкові порушення, які не потрапляють під розряд злочинів, передаються в податкову службу, а вона, відповідно, застосовує адміністративні стягнення, наприклад штрафи [18].

Шляхом створення єдиного правоохоронного органу у сфері забезпечення фінансової безпеки пішла і Грузія, створивши у 2013 р. Слідчу службу Грузії – спеціальний правоохоронний орган, який має статус державної, підвідомчої установи, що організаційно входить до системи органів Міністерства фінансів Грузії та здійснює боротьбу проти злочинів у фінансово-економічній сфері, розслідує справи, віднесені кримінальним процесуальним законодавством до його підслідності, та виконує інші, визначені законодавством Грузії функції.

Відповідно до Закону Грузії «Про Слідчу службу Міністерства фінансів Грузії» завданнями цього правоохоронного органу є: 1) здійснення в межах своєї компетенції попередження, виявлення злочинів та їх належне досудове розслідування відповідно до Кримінального процесуального кодексу Грузії, організація та проведення експертизи на основі повноважень, наданих нормативними актами Грузії; 2) превенція і виявлення адміністративних правопорушень у фінансово-економічній сфері на основі повноважень, наданих Кодексом Грузії про адміністративні правопорушення та іншими нормативними актами Грузії; 3) забезпечення безпеки діяльності системи Міністерства фінансів Грузії та захист їх співробітників від протиправних посягань у зв'язку із виконанням останніми службових обов'язків у порядку, встановленому законом Грузії; 4) превенція, виявлення і припинення правопорушень і корупційних угод у фінансово-економічній сфері; 5) отримання та аналіз інформації з метою її подальшого використання в межах своєї компетенції [19]. Для виконання покладених на Слідчу службу Міністерства фінансів Грузії завдань її співробітники мають широкий обсяг повноважень, серед яких: приймати у разі необхідності рішення щодо проведення ревізії або інвентаризації; вимагати проведення відомчої перевірки та надання необхідних документів; вимагати та отримувати від юридичних осіб публічного права, які входять у систему управління Міністерства фінансів Грузії, ідентифіковану інформацію про окремих платників податків; застосовувати фізичну силу, спеціальні засоби, вогнепальну зброю у випадках, передбачених законом [19].

Спеціальні правоохоронні органи у сфері економічної безпеки створені в Австрії (Фінансова поліція Австрії (Finpol), яка є спеціальним підрозділом австрійської поліції по боротьбі з податковими махінаціями, пов'язаними з приховуванням доходів від оподаткування та соціальних відрахувань), Хорватії (Фінансова поліція як структура Міністерства фінансів), Румунії (Фінансова гвардія Румунії, яка підпорядкована Міністерству економіки і фінансів), Латвії (Служба державних доходів, підпорядкована Міністерству фінансів, складником якої є Національна митна служба, відділи досудових слухань з податкових питань, митних злочинів, митних платежів та департаменти: адміністративний, юридичний, внутрішнього аудиту, інформаційно-технічний, зв'язків з громадськістю, управління персоналом, великих платників податків, акцизних товарів, міжнародних зв'язків, стратегічного розвитку, забезпечення і адміністрування ресурсів, запобігання корупції та фінансової поліції), Литви (Служба розслідування фінансових злочинів при Міністерстві внутрішніх справ Литовської Республіки), Норвегії (Норвезьке

національне управління з розслідування та кримінального переслідування злочинів у сфері економіки та навколишнього середовища, яке одночасно є центральним органом із розслідування і кримінального переслідування у сфері економіки і екології, поєднуючи у собі функції спеціального поліцейського відомства та органу прокуратури (служби), Киргизії (Державна служба боротьби з економічними злочинами (фінансова поліція) як структурний підрозділ Міністерства внутрішніх справ Киргизької Республіки), Казахстані (Служба економічних розслідувань у структурі Міністерства фінансів Республіки Казахстан) та інших державах [14, с. 364–385].

Висновки. Отже, на підставі проведеного аналізу зарубіжного досвіду діяльності правоохоронних органів із забезпечення фінансової безпеки держави можна зробити такі висновки:

1. У більшості провідних країн світу спеціальна законодавча база щодо забезпечення фінансової безпеки відсутня, а її нормативно-правове регулювання здійснюється в межах такого комплексного інституту, як національна безпека.

2. Забезпечення фінансової безпеки покладається на уповноважених суб'єктів публічної адміністрації (як правило, на Міністерство фінансів країни або Службу публічних доходів) та правоохоронні органи, а функція законодавця полягає у розробці нормативних основ її забезпечення. Вагома роль відводиться нормативно-правовому регулюванню з боку органів виконавчої влади.

3. Трендом забезпечення фінансової безпеки у світі в останні два десятиріччя стало створення національного спеціалізованого правоохоронного органу, що здійснює правову охорону фінансових відносин, а отже, шлях, вибраний нашою країною щодо створення Бюро економічної безпеки України [20], є цілком обґрунтованим, апробованим світовою практикою і своєчасним.

Список використаних джерел:

1. Лекарь С.І. Адміністративно-правовий механізм забезпечення економічної безпеки держави : дис. ... докт. юрид. наук : 12.00.07. Харків, 2013. 476 с.

2. Новицький Г.В. Теоретико-правові основи забезпечення національної безпеки України : монографія. Київ : Інтертехнологія, 2008. 496 с.

3. Мельник В.І. Адміністративно-правовий статус суб'єктів забезпечення економічної безпеки держави : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Харків, 2016. 215 с.

4. The Education for Economic Security Act of 1996. URL : <http://www.reagan.utexas.edu/archives/speeches/1984/81184c.htm>.

5. The Economic Security & Recovery Act of 2001. URL http://www.whitehouse.gov/omb/legislative_sap_107-1_hr3090-h.

6. Job Creation and Economic Security Act of 2002. URL: <http://www.govtrack.us/congress/bills/107/hr3666>.

7. Гбур З.В. Зарубіжний досвід забезпечення економічної безпеки держави. *Інвестиції: практика та досвід*, 2018. № 11. С. 111–115.

8. Притула Н.В. Досвід забезпечення економічної безпеки в зарубіжних країнах. *Економіка та управління національним господарством: стан, тенденції та перспективи* : тези доп. І Міжн. наук.-практ. конф. Одеса : Пальміра, 2014. С. 41–44.

9. Гаруст Ю.В., Мельник В.І. Правоохоронні органи на захисті економічної безпеки України: адміністративно-правовий аспект : монографія. Суми : Видавничо-виробниче підприємство «Мрія», 2019. 256 с.

10. The role of the Guardia di Finanza as the economic and financial police guardian of the state and European Union budgets. URL: <http://treasuresandtales.com/index.php/art-recovery-team-of-gdf/23-the-role-of-the-guardia-di-finanza>.

11. Adeguamento dei compiti del Corpo della Guardia di finanza, a norma dell'articolo 4 della legge 31 marzo 2000, No. 78: Decreto Legislativo 19 marzo 2001, No. 68. *Gazzetta Ufficiale*. 2001. No. 71.

12. Presentation by Brigadier-General Walter Cretella Lombardo to the European Parliament (Budgetary Control Committee). Brussels. 2005. URL: http://ec.europa.eu/anti_fraud/documents/partners-press-release-2005/eu_parliament_en.pdf.

13. Сенин В.И. Основы организации и функционирования Корпуса Финансовой Гвардии и Корпуса Карабинеров в обеспечении экономической безопасности Италии : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.14. Москва, 2001. 141 с.

14. Резнік О.М. Адміністративно-правові засади діяльності правоохоронних органів із забезпечення фінансово-економічної безпеки України : дис. ... докт. юрид. наук : 12.00.07. Суми, 2019. 509 с.

15. Касаткина А.А. Административно-правовой статус Корпуса Финансовой Гвардии Италии. *Административное и муниципальное право*. Москва : Nota Bene, 2012. № 5 (53). С. 39–46.
16. Криштанович М.Ф. Модернізація механізмів державного управління в системі органів внутрішніх справ сучасної України : дис. ... докт. наук з держ. упр. : 25.00.02. Львів, 2016. 474 с.
17. Касаткина А.А. Особенности функционирования полицейского механизма Итальянской Республики. *Полицейская деятельность*. 2012. № 3. С. 53–57.
18. Беззуб І. Чи полегшить життя українському бізнесові «Фінансова поліція»? URL: http://nbuviap.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=2313:reforma-podatkovoji-sistemi&catid=8&Itemid=350.
19. О Следственной службе Министерства финансов Грузии : Закон Грузии от 09.11.2013 г. URL: <https://matsne.gov.ge/ru/document/download/90304/6/ru/pdf>.
20. Про Бюро економічної безпеки України : проект Закону України від 2 липня 2020 р. № 3087-д. URL : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=69331.

УДК 342.9

DOI <https://doi.org/10.32844/2618-1258.2021.1.16>

МАКСИМОВИЧ А.М.

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДИСЦИПЛІНАРНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ПРАЦІВНИКІВ ДЕРЖАВНОГО БЮРО РОЗСЛІДУВАНЬ

ADMINISTRATIVE AND LEGAL REGULATION OF DISCIPLINARY LIABILITY OF EMPLOYEES OF THE STATE BUREAU OF INVESTIGATION

У статті проаналізовано наукові та нормативні положення, що стосуються адміністративно-правового регулювання дисциплінарної відповідальності працівників Державного бюро розслідувань. Доведено, що адміністративно-правове регулювання дисциплінарної відповідальності працівників Державного бюро розслідувань спрямоване на впорядкування суспільних відносин у сфері функціонування Державного бюро розслідувань за допомогою адміністративно-правових норм, зокрема під час несення служби у межах цього правоохоронного органу. Зроблено акцент на тому, що адміністративно-правове регулювання дисциплінарної відповідальності являє теоретичну та практичну основу діяльності Державного бюро розслідувань. Дисциплінарна відповідальність, яка застосовується до працівників Державного бюро розслідувань, має адміністративно-правову природу, оскільки вона є складовим елементом їх правового статусу. Ефективність адміністративно-правового регулювання дисциплінарної відповідальності працівників Державного бюро розслідувань істотно зумовлюється станом національної правової бази у відповідній сфері відносин. У результаті проведеного дослідження сформульовано поняття та характерні ознаки адміністративно-правового регулювання дисциплінарної відповідальності працівників Державного бюро розслідувань. Зроблено висновок, що адміністративно-правове регулювання дисциплінарної відповідальності працівників Державного бюро розслідувань – це упорядкування за допомогою адміністративно-правових норм суспільних відносин, які виникають у зв'язку із притягненням працівників Державного бюро розслідувань до відповідальності за вчинення дисциплінарного проступку, яке відбувається з метою забезпечення належної службової дисципліни та виконання покладених на Державне бюро